

ОДБРАНА

Година X ■ Број 204 ■ 15. март 2014. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Интервју

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ПРОФ. ДР МИТАР КОВАЧ,
НАЧЕЛНИК УПРАВЕ
ЗА СТРАТЕГИЈСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**ПОГЛЕД
У БУДУЋНОСТ**

АРСЕНАЛ
87

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавчић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, потпуковник

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Владимир Вјештић

Миријана Крстовић, потпоручница

Биљана Миљић

Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастијан Балаш,

др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,

др Милан Мијалковски, др Зоран Миладиновић,

др Миљан Милкић, Крсман Милошевић,

Никола Остојић, Никола Оташ, Александар

Радић, Влада Ристић, Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),

Станислава Струњаш, Марија Марић,

Слободан Михаиловић

(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),

Горан Станковић, Душка Стефановић,

Јово Мамула, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РС

месечно 160 динара. За претплатнике преко

Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 204

Спремност
за изазове

Снимио Јово МАМУЛА

САДРЖАЈ

ДОГАЂАЈИ

**6 Састанак министара одбране Србије и Хрватске
КОНКРЕТИЗАЦИЈА АКТИВНОСТИ**

**8 Завршени радови на рашчишћавању дела
зграде Генералштаба
ЗА ЛЕПШИ БЕОГРАД**

Радови на рашчишћавању
рушевина дела зграде „Б“
старог Генералштаба
у центру Београда, започети
крајем новембра, окончане
су у планираном року, а
простор на углу улица Кнеза
Милоша и Немањине уређен
је и враћен на коришћење
грађанима

**10 Стоседамдесет година Војномедицинске
академије
ИСПИТ НА РАЗНИМ МЕРИДИЈАНИМА**

**12 Додељене медаље за ревносну службу
ВРЕДНОВАЊЕ ВОЈНИЧКЕ ЧАСТИ**

ИНТЕРВЈУ

**14 Генерал-мајор др Митар Ковач, начелник Управе
за стратегијско планирање
ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ**

СПЕЦИЈАЛНИ прилог АРСЕНАЛ

Прилози о наоружању
и опреми код нас и у свету

ОДБРАНА

20 Припреме за међународну вежбу „Викинг 14“ ВИРТУЕЛНА ОПЕРАЦИЈА МИРА

24 Мисија Аталанта ЗАДАТАК НА ЕКВАТОРУ

Припадници
првог
аутономног тима
за заштиту
бродова,
у оквиру Војне
операције
поморских снага
Европске уније
у Сомалији,
вратили су се из
мисије почетком
марта, после
успешног
извршења
задатка

ИНТЕРВЈУ

32 Пуковник др Борислав Гроздић, аутор књиге „Свети ратници“ КАД ЗАСИЈА УНУТРАШЊЕ СУНЦЕ

36 Зборник о балканским ратовима НОВА ТУМАЧЕЊА

Реч уредника

Радови на рашчишћавању рушевина дела зграде „Б“ старог Генералштаба у центру Београда, започети крајем новембра, окончане су у планираном року, а девастирани простор на углу улица Кнеза Милоша и Немањине уређен је и враћен на коришћење грађанима. Посао је у потпуности завршен у организацији Министарства одбране и Војске Србије, а министар Небојша Родић најавио је да је на реду комплетно уклањање зграде преко пута, у Немањиној улици.

Добра вест је и да Министарство одбране наставља са Програмом дугорочног стамбеног кредитирања професионалних војних лица са најповољнијом каматном стопом на тржишту. У буџету намењеном за финансирање одбране за ту намену обезбеђено је 345 милиона динара. Први уговор већ је потписан са банком Societe Generale, а према најавама из Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, потписивање уговора најавиле су АИК и Piraеus банка.

Собзиром на број припадника Војске Србије у мировним мисијама сада су ротације наших мировњака знатно чешће, али увек је задовољство видети њихове добре резултате и медале које добијају за извршене задатке. Тако су почетком марта припадници Војске Србије завршили учешће у мировним мисијама на Кипру и Аталанта у Сомалији. На свечаности на Кипру командант мисије похвалио је командира српског вода капетана Милана Ристића и члана патроле десетара Ивицу Станковића. А на завршној свечаности у француској бази у Џибутију медале су додељене члановима српског тима за заштиту бродова у мисији Аталанта. Захвалио је вођа тима мајор Иван Танацковић, који у овом броју пише о занимљивим искуствима из мисије у Сомалији. Ангажовање у операцији Аталанта завршио је и мајор Никола Оташевић, први српски официр у Оперативној команди мисије у Нортвуду код Лондона.

Пред припадницима Војске Србије је још једно велико искушење и прилика за доказивање. Од 31. марта до 10. априла биће реализована међународна вежба „Викинг 14“, са око 2.500 учесника из 40 земаља и 35 организација. Циљ вежбе је да се побољша обученост цивила, војске и полиције за заједничко деловање у мултифункционалном и мултинационалном окружењу и унапреди способност земаља и организација да се могу успешно супротставити актуелним и будућим изазовима, ризицима и претњама безбедности. Уз коришћење најсавременије технологије око 50 штабних официра и подофицира Војске Србије радиће у команди мултинационалне бригаде и прорађивати оперативне процедуре и бројне задатке. ■

Раденко МУТАВЏИЋ

Састанак министара одбране Србије и Хрватске

Конкретизација активности

Министар одбране Небојша Родић, током дводневне посете Хрватској, састао се 3. марта са министром одбране Антом Котромановићем. Двојица министара сложили су се да је одбрамбена сарадња две земље у узлазној путањи, што потврђује и одржавање билатералне војне вежбе „Заједнички одговор 14“.

Договорен је и наставак започете размене полазника на највишем нивоу школовања официра (Ратна школа и Високе студије безбедности и одбране), као и могућности успостављања садржајније сарадње у области војне медицине, едукације, обуке, сарадње специјалних јединица и размене искустава из учешћа у мировним операцијама.

Значајан део разговора посвећен је питању предаје имовинско-правне и техничке документације војних некретнина на подручју Хрватске које су биле у надлежности бивше ЈНА и Савезног секретаријата за народну одбрану. Договорен је модалитет и динамика предаје документације која се пре свега односи на објекте ратног ваздухопловства и морнарице бивше ЈНА (ваздушне и поморске базе). Министар Котромановић је захвалио министру Родићу за предате аерофото снимке (материјал укључује приближно 38.500 снимка) из 1968. године, који ће олакшати поступак легализације објеката у Хрватској, који је у току.

Посебна пажња посвећена је процесу европских интеграција у чему ће Хрватска поделити своја искуства о учешћу у Заједничкој безбедносној и обрамбеној политици Европске уније. Континуирани дијалог, истакнуто је, како на билатералном тако и на мултилатералном нивоу, представља конкретан допринос стабилности, доброј сарадњи земаља у региону и развоју укупних билатералних односа две земље. ■

Састанак са амбасадором Индонезије

У разговору министра одбране Небојше Родића са амбасадором Индонезије, Семјуелом Самсоном, истакнуто је да две земље имају сарадњу засновану на међусобном уважавању и поштовању још од упостављања дипломатских односа 1954. године, преко изузетно плодне сарадње у оквиру Покрета несврстаних земаља, па све до данашњих дана.

Изражена је сагласност да су билатерални односи значајно унапређени у протеклом периоду, о чему сведочи управо завршени Сајам туризма чији је домаћин, уз Србију, била Индонезија. Тежиште сарадње у области одбране очекује се у унапређивању војномедицинске, војнообразовне и војноекономске сарадње, као и сарадње у борби против тероризма и размене искустава о учешћу у мировним операцијама.

Амбасадор Самсон је нагласио да је током боравка у Београду настојао да унапреди општу билатералну сарадњу и блискост два народа.

Министар Родић захвалио је амбасадору Самсону на исказаном труду и ентузијазму којим је након три године боравка у Београду оставио неизбрисив траг у развоју пријатељских односа две земље. ■

Сарадња са Међународном организацијом за миграције

На састанку министра одбране Небојше Родића са регионалним координатором Међународне организације за миграције (ИОМ), Ђанлуком Роком изнета је потреба пружања помоћи мирнодопским и ратним војним ветеранима, војним инвалидима, као и подршка породицама и деци погинулих професионалних војника, кроз програме социјално-економске подршке и бриге о породици, као и њихово запошљавање на микроекономском нивоу покретањем предузетништва.

Министар Родић предложио је да се размотри могућност финансирања Пројекта социјалне адаптације и економске интеграције професионалних војника, старијих од 40 година, након истека уговореног рока у Министарству одбране и Војсци Србије. ■

Сарадња са Израелом

Делегација Министарства одбране Израела, на челу са Јакобом Лаором, директором за Европу у Директорату за политику одбране, боравила је у дводневној посети Министарству одбране Србије. У разговору са заступником начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковником Миланом Коњиковцем изражена је спремност да се поред војноекономске, развија и сарадњу у областима војног образовања, војне медицине и другим областима од заједничког интереса. Разматран је и предлог Плана билатералне одбрамбене сарадње за ову годину.

Делегацију је примио и помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић, а чланови израелске делегације разговарали су и са представницима Сектора за материјалне ресурсе и ЈП „Југоимпорт – СДПР“, Генералштаба Војске Србије, Универзитета одбране, Војне академије, Војномедицинске академије и Војног архива. Јакоб Лаор одржао је предавање о политичко-безбедносној ситуацији у региону Блиског истока за слушаоце Командно-штабног и Генералштабног усавршавања. ■

Сарадња са Данском

Делегација Министарства одбране, коју је предводио заступник начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковник Милан Коњиковац, боравила је у посети Министарству одбране Данске.

У разговорима је наглашена неопходност подршке за завршетак петогодишњег циклуса имплементације пројеката, како у информатичко-техничкој области, тако и у другим тежишним областима сарадње, попут образовања, логистике, психолошке делатности и људских ресурса. Након усаглашавања потписан је *План билатералне војне сарадње за 2014. годину*. ■

Донација Амбасаде Уједињеног Краљевства

Начелник Управе за односе са јавношћу пуковник Петар Бошковић и изасланик одбране Уједињеног Краљевства у Београду пуковник Вилијам Инглиш потписали су Протокол о донацији Амбасаде Уједињеног Краљевства вредне 25.000 фунти, намењене пројекту „Развој односа са јавношћу Министарства одбране Републике Србије на интернету и друштвеним мрежама у функцији промовисања активности у домену Партнерства за мир, мировних мисија и евроатлантске сарадње“.

Пројекат обухвата семинаре, курсеве и стручна усавршавања запослених у Управи за односе са јавношћу, медијске тренинге и обуке за лица која се баве овим пословима, као и организацију стручног семинара за новинаре који извештавају о раду Министарства одбране и Војске Србије. ■

ВЕСТИ

7

>>> ДРЖАВНИ секретар Зоран Ђорђевић и начелник Управе за буџет пуковник др Саша Трандафиловић информисали су стране војне представнике о буџету одбране у 2014. години, истичући сложеност финансијске ситуације која се у великој мери одражава и на буџет намењен Министарству одбране. ■

>>> ПОМОЋНИК министра за политику одбране Мирослав Јовановић састао се са директором Дирекције за политику одбране Словеније, Приможем Шавцом. На састанку је било речи о регионалној сарадњи, војно-економској и сарадњи у области војне медицине и образовања. ■

>>> ТРОЧЛАНА делегација Инспектората одбране коју је предводио директор генерал-мајор мр Горан Радовановић, боравила је у Алжиру, у експертској посети Генералној контроли оружаних снага те државе. Генерал Радовановић разговарао је са генералним инспектором Генералне контроле оружаних снага НДР Алжира генерал-мајором Бенатоуом Боумедијеном о реализација контрола у систему одбране и унапређењу сарадње оружаних снага две државе. ■

>>> ПОМОЋНИК министра за политику одбране Мирослав Јовановић разговарао је са амбасадором Туниса у Београду, Маждом Хамлауијом. Констатовано је да постоје значајне могућности за проширење билатералне војне сарадње, посебно у областима војног образовања, војне медицине и војноекономске сарадње. ■

>>> НАЧЕЛНИК Управе за људске ресурсе Генералштаба генерал-мајор Слађан Ђорђевић информисао је стране војне представнике акредитоване у нашој земљи о увођењу верске службе у Војску Србије. Присутнима су говорили и потпуковник Мирко Васиљевић из Одељења за веру, главни војни свештеник капетан Слађан Влајић, главни војни капелан капетан Горан Аврамов и главни војни имам капетан Мустафа Јусуфспахић. ■

>>> ИЗАСЛАНИК одбране Народне Републике Кине, старији пуковник Ванг Хајбин, у пратњи потпуковника Су Ђуејанга, посетио је Центар за мировне операције, где их је начелник пуковник Миливоје Пајовић упознао са учешћем припадника Војске Србије у мировним операцијама. ■

Завршени радови на рашчишћавању дела зграде Генералштаба За лепши Београд

Радови на рашчишћавању рушевина дела зграде „Б“ старог Генералштаба у центру Београда, започети крајем новембра, окончане су у планираном року, а девастирани простор на углу улица Кнеза Милоша и Немањине уређен је и враћен на коришћење грађанима.

Рашчишћени плато обишли су министар одбране Небојша Родић, секретар Привременог органа Града Београда Горан Весић и представници Министарства одбране и Војске Србије.

Обраћајући се присутнима, министар Родић је истакао да, када је пре нешто више од седамдесет дана издао наредбу за радове, није постојала никаква kalkulacija за изборе.

– Калкулисали смо само у корист грађана Београда. Та kalkulacija је говорила да је недопустиво да у центру града имамо један овакав урушени објекат који је постао и симбол једног времена – рекао је министар Родић и захвалио припадницима Министарства одбране и Војске Србије који су у року завршили све планиране радове.

– Био сам у прилици да разговарам са станарима зграде у близини објекта, који су ми рекли да нису ни приметили када је објекат нестао – додао је министар одбране и најавио да је на реду комплетно уклањање зграде преко пута, у Немањиној улици.

– Сава је одавде далеко око километар, а пошто је почело рашчишћавање и уклањање железничких шина и прагова, можда је ово наш мали допринос уређењу овог дела града и изла-

ску нашег лепог града на воду – истакао је министар Родић.

Секретар привременог органа Града Београда, Горан Весић захвалио је Министарству одбране и Војсци Србије на успешно обављеном послу и истакао да овај пројекат није имао везе са новцем него са вољом и знањем.

– Министарство одбране и министар Родић су у томе успели и за нас је то веома важно, јер је уклоњено једно ругло у центру града, а показали смо и да можемо да мењамо ствари на боље – истакао је Горан Весић.

Говорећи о томе шта је урађено протеклих седамдесет дана, начелник Управе за инфраструктуру пуковник Милан Сладоје истакао је да су уклоњена три спратна нивоа, одвежено готово 3.500 кубних метара уситњеног бетона и арматуре, више од 57.000 килограма металне фурде и 7.500 килограма лима.

– Приликом извођења радова посебно је вођено рачуна о безбедности пролазника, саобраћаја и ангажованог људ-

ства, а шут је одвожен искључиво ноћу – рекао је пуковник Сладоје.

Радови на углу улица Кнеза Милоша и Немањине, који су у потпуности изведени у организацији Министарства одбране и Војске Србије, обухватили су рашчишћавање урушених остатака армиранобетонске конструкције бруто површине од око 2.100 квадратних метара. Извођач је била Војнограђевинска установа „Београд“, инвеститор Војнограђевински центар, а пиротехничко обезбеђење пружила је Војска Србије.

Вредност обављених радова на анексу зграде „Б“ је око 38 милиона динара, а процене говоре да би за комплетно рашчишћавање оба објекта, рушење и одвожење шута, било потребно отприлике три пута толико. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

Стоседамдесет година Војномедицинске академије

Испит на разним меридијанима

Очекујем да ВМА одржи и унапреди углед елитне медицинске установе, да у региону и свету остане препознатљива по свом квалитету, понос система одбране, здравства и државе, поручио је председник Србије Томислав Николић на свечаној академији у Дому Гарде у Топчидеру

Поводом обележавања 170 година Војномедицинске академије, у Дому Гарде у Топчидеру одржана је свечана академија којој су присуствовали председник Републике Србије Томислав Николић, министар одбране Небојша Родић, представници Владе, патријарх српски Иринеј, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, представници Министарства одбране и Војске Србије, верских заједница, инострани војни представници, пријатељи и сарадници ВМА.

Честитајући јубилеј, председник Николић подсетио је на богату традицију те војномедицинске установе, истичући да грађани Србије традиционално највише поверења имају у стубове српске државности, међу које, као симбол институција, сврставају Министарство одбране и Војску Србије.

– На успостављање тог поверења битно је утицао војни здравствени систем, чији је витални део и покретачка снага ВМА. Она је институција од националног значаја и

већ деценијама једна од највећих и најугледнијих војних болница у југоисточној Европи – рекао је председник Николић. Према његовим речима, испит, на којем наши лекари заслужују дивљење и поштовање својих колега широм света и стичу углед, полаже се и у оквиру богате међународне сарадње и ангажовања наших санитетских тимова у мултинационалним операцијама УН и ЕУ.

Председник Николић је изразио уверење да ће ВМА оправдати свој углед у земљи и свету, настављајући да остварују врхунске резултате у том високоетичком позиву, као и технолошку модернизацију и образовање младих лекара и медицинског особља.

Према речима начелника Војномедицинске академије бригадног генерала проф. др Маријана Новаковића, та кућа прешла је дуг развојни пут, од 1844. године, када је указом кнеза Александра Карађорђевића формирана, до данас, када обележава 170 година постојања. ВМА је основана са племенитим циљем да буде уз свој народ, и када се ратовало и страдало, и када се уздизало и развијало, а кад год је било тешко и најтеже, њени лекари и сестре били су на својим радним местима, на првим линијама фронта и првим линијама збрињавања и без права на грешку.

– Примењујући светске здравствене стандарде у лечењу пацијената, ВМА се интензивно бави и научноистраживачким радом и сарађује са институцијама и организацијама широм света – нагласио је генерал Новаковић, указујући да сталну модернизацију практичних и научних потенцијала, што запослени на ВМА виде као сопствену етичку, професионалну и националну обавезу, уз императивну тежњу да заједно са свим струковним институцијама унапређују здравство у Србији.

Уметнички програм био је посвећен јубилеју ВМА и обележавању стогодишњице од почетка Првог светског рата, а наступили су познати уметници и Уметнички ансамбл „Станислав Бинички“.

Б. МИЉИЋ
Снимео Ј. МАМУЛА

Обележен Дан Медицинског факултета ВМА

У амфитеатру Војномедицинске академије обележен је 2. март – Дан Медицинског факултета ВМА. Обрађујући се присутнима, ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић истакао је да савремене технологије, интероперабилност, компетитивност, учење на даљину, полако, али сигурно постају наш академски стандард.

Начелник Војномедицинске академије бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић нагласио је да ће за непуне две године наша војска бити богатија за прву генерацију лекара образованих и оспособљених управо на ВМА.

Поздрављајући госте декан Медицинског факултета ВМА бригадни генерал академик проф. др. Миодраг Чолић истакао је да пут до дипломе војног лекара није лак, баш као што није био лак ни пут који је Медицински факултет ВМА прошао током протеклих пет година. Тренутно су акредитовани студијски програми за интегрисане академске студије медицине, специјалистичке студије и три модула докторских студија.

На свечаности је приказано десетак научних и стручних медицинских радова, а затим су најбољим специјализантима и кадетима уручене годишње похвале и награде.

Признања ВМА

Поводом Дана Војномедицинске академије – 2. марта и 170 година постојања, додељена су признања и захвалнице запосленима у тој установи и сарадницима. Честитао им је начелник бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић.

На свечаности су представљени нови доктори наука, пуковник др Владо Цвијановић, потпуковници доктори Милорад Миливојевић и Мирко Ресан и асистенти др Александра Вукомановић и др Љубиша Ристић.

За најбољу организациону јединицу ВМА проглашена је Клиника за анестезиологију и интензивну терапију.

Добитници медаље „Др Владан Ђорђевић“, која се шести пут заредом додељују најбољим војним и цивилним хирурзима, су генерал-мајор у пензији академик проф. др Антоније Шокљевић и проф. др Мирослав Милићевић.

Проглашени су аутор и рецензент године „Војносанитетског прегледа“. То су проф. др Зоран Славковић, начелник Клинике за анестезиологију и интензивну терапију ВМА и проф. др Бранка Николић, начелник Одељења конзервативне гинекологије Гинеколошко-акушерске клинике „Народни фронт“ у Београду.

Уручене су и захвалнице новинарима и сарадницима.

Министар Родић у Краљеву и Рашки

11

У оквиру обилазака јединица Војске Србије, министар одбране Небојша Родић обишао је 98. ваздухопловну бригаду Војске Србије и гарнизон Рашка.

Током обиласка јединица из састава бригаде на аеродрому „Морава“, министар Родић разговарао је са замеником команданта 98. ваздухопловне бригаде потпуковником Дејаном Васиљевићем и његовим сарадницима о условима рада, обуци припадника бригаде, као и кључним проблемима у раду и приоритетима у наредном периоду.

У гарнизону Рашка, министар Родић обишао је Дом Војске и 21. пешадијски батаљон Друге бригаде у касарни „Стефан Немања“. У разговору са командантом батаљона потпуковником Ђорђеом Белићем, министар Родић упознао се са тежишним задацима и активностима ове јединице, која је проглашена за најбољу у Копненој војсци у 2013. години. Јединица из састава овог батаљона ускоро ће бити ангажована у мултинационалној операцији Уједињених нација UNIFIL у Либану. ■

Нови станови у насељу „Степа Степановић“

Државни секретар Зоран Ђорђевић уручио је активним и пензионисаним припадницима Министарства одбране и Војске Србије 18 кључева новоизграђених станова на локацији бивше касарне „Војвода Степа Степановић“ у Београду.

– Уручујемо 18 кључева од укупно 779 станова, колико је предвиђено за припаднике Министарства одбране и Војске Србије. Остало је још 95 стамбених јединица које треба да доделимо. Овде се нећемо зауставити, наставићемо да радимо, јер постоје планови за поделу станова и у осталим градовима Србије – рекао је државни секретар Ђорђевић.

Додели кључева присуствовали су начелник Управе за инфраструктуру пуковник Милан Сладоје, начелник Војнограђевинског центра „Београд“ потпуковник Даворко Паликућа и директор Грађевинске дирекције Србије, Небојша Шурлан. ■

Генерал Диковић у јединицама војске

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић обишао је протеклих дана јединице Војске Србије у Куршумлији, Прокупљу, Нишу, Зајечару, Гарду и Бригаду везе. Припаднике ових јединица начелник Генералштаба са сарадницима информисао је о кључним питањима и плановима за ову и следећу годину. ■

Додељене медаље за ревносну службу

Вредновање во

Министар одбране Небојша Родић уручио је, у име председника Републике Србије Томислава Николића, 63 златне и сребрне медаље за ревносну службу припадницима Министарства одбране и Војске Србије на свечаности у Великој ратној сали старог Генералштаба.

– Желим да вам честитам, и као министар одбране и као грађанин Србије, и да захвалим што сте свој посао ради-

ли са максималном посвећеношћу и љубављу – истакао је министар Родић, додајући да као што се снага тима мери снагом сваког појединца, тако и сваки припадник система одбране својим резултатима утиче на способност свог тима, а то су Министарство одбране и Војска Србије, чинећи да оружане снаге буду поуздан ослонац за све наше грађане.

– Србија показује да види и цени ваше људске вредности, адекватно их вреднује, негујући војничку част, ваш рад

ЈНИЧКЕ ЧАСТИ

и ваше залагање. Ових дана сам чуо слоган „Када је тешко – наша војска“ и у тих неколико речи стало је оно што грађани осећају и мисле о Војсци Србије – нагласио је министар одбране, подсећајући да Војска Србије изнова потврђује своју традицију, али се истовремено труди да буде равноправан партнер како колегама у региону, тако и у другим земљама у којима наши припадници обављају војничке дужности.

Златне и сребрне медаље за ревносну службу су државна одличја, која се додељују за заслуге и изузетне резултате постигнуте у обављању дужности и задатака у областима одбране и безбедности.

Свечаности је присуствовао и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

Погл у буд

Управа за стратегијско планирање носилац је три веома битне функције за систем одбране, а то су стратегија и доктрина, планирање и програмирање (стратегијско управљање ресурсима) и научна и инвентивна делатност.

О актуелним пословима у ове три области разговарамо са начелником Управе генерал-мајором др Митром Ковачем.

Колико су сџрашџејско-докшринарна докуменшма, „Сџрашџејсја националне безбедносшма” и „Сџрашџејсја одбране”, усклађена са сшњем безбедносног окружења Србије и да ли се ради на новим докуменшма?

– Сџрашџејсја одбране Рџпублике Србије представља основни стратегијски документ који садржи општа опредељења о начину остваривања функције одбране и ангажовања снага система одбране у заштити одбрамбених интереса Србије. Овим документом исказује се опредељеност Србије да изграђује и јача сопствене капацитете и способности за одбрану, као и да кроз сарадњу са европским и другим међународним безбедносним и одбрамбеним структурама, заједнички делује са другим државама у циљу јача-

Снимио Д. БАНДА

Планирање одбране обезбеђује изградњу потребних способности, функционисање и развој система одбране, рационално ангажовање расположивих ресурса и транспарентност располагања финансијским средствима

Безбедност

ња националне, регионалне и глобалне безбедности.

На основу извршене анализе чинилаца безбедности, утврђено је да у односу на период када су усвојени основни стратегијски документи Републике Србије у области безбедности и одбране, 2009. године, у непосредном стратегијском окружењу није дошло до значајних промена које би непосредно захтевале израду нових стратегијских докумената.

Колико можемо бити задовољни досијавањем стандарда и оствареним нивоом интероперабилности?

– Савремени концепт стандардизације подразумева стандардизацију активности битних за одбрану, пре свега развој и израду концепата, доктрина, процедура, као и достизање и одржавање потребних војних способности, оптималну употребу ресурса и подршку процесу дугорочног и средњорочног планирања у одбрани. Термин интероперабилност, поједностављено, подразумева способност заједничког деловања, функционисања или комуникације између различитих система, уколико говоримо са технолошког аспекта, или јединица војске, како у националном окружењу, тако и у међународном. Дакле, интероперабилност је више од способности да

нешто функционише усклађено, а то је да спречи или да не буде узрок могућег ризика или веће штете по целокупни систем. Кључ за постизање интероперабилности су стандарди тј. њихова примена и спровођење.

Последице економске кризе, код нас и у свету, утичу на смањење издвајања за потребе одбране, док се са друге стране повећавају захтеви и очекивања од одбране, што у пракси значи да је са мање ресурса потребно да се постигне више. Како? Једно од решења је стандардизација. Тренутно можемо бити задовољни достигнутим нивоом стандардизације и оствареним нивоом интероперабилности, али то

није довољно и можемо боље, тако да предузимамо све потребне мере како бисмо то постигли.

Који су њослови актуелни у Управи којом руководиш?

– Планом рада Управе за 2014. годину предвиђен је велики број сложених задатака. Од послова на којима је Управа тренутно ангажована издвојио бих, пре свега, израду нацрта Стратегијског прегледа одбране Републике Србије, израду нацрта Смерница за средњорочно планирање и програмирање за период 2015. до 2020. године, израду Средњорочног плана и програма развоја система одбране у периоду од 2014. до 2019. године, израду дугорочне анализе трошкова система одбране применом софтвера KOSTMOD 4.0, учешће у активностима на изградњи интегритета за смањење ризика од корупције у Министарству одбране и Војсци Србије, учешће у ревидирању садржаја документа Национални програм за усвајање правних шековина Европске уније (NPAА), из надлежности Министарства, израду Предлога плана мера за решавање проблема научно-истраживачке делатности за 2013 годину, итд.

Поред значајног броја послова који су у функционалној надлежности

БЕЗБЕДНОСТ

Процењује се да ће, у краткорочном периоду, општа безбедносна ситуација у Србији остати релативно стабилна. Међутим, наставак глобалне економске кризе и финансијске нестабилности у еврозони неминовно ће се негативно одразити на унутрашњу ситуацију у Србији, што може да подстакне јачање социјалних притисака, разних облика екстремизма у спрези са организованим криминалом.

Такав развој ситуације био би додатно убрзан евентуалним дуготрајнијим застојем процеса проширења ЕУ на државе западног Балкана, укључујући и Србију, као и додатним условљавањима.

Посебно негативан утицај на стање безбедности на територији Србије има трансформација Косовских снага безбедности у оружане снаге, такозвана „Војска Косова“. У том смислу органи законодавне и извршне власти Србије предузеће адекватне мере.

Управе за стратегијско планирање, истакао бих да постоје и одређени послови који у знатној мери захтевају повећано ангажовање и додатну едукацију њених припадника. Пре свега, реч је о активностима у вези са спровођењем Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Србији, изградњи интегритета за смањење ризика од корупције, затим, сарадњи са организацијама цивилног друштва. Настојаћемо да организационе јединице Министарства и Војске буду више укључене у реализацију наведених послова, јер су изграђене претпоставке да та решења заживе у пракси.

Издвојите најзначајније резултате постигнуће у спровођењу Националног акционог плана за примену резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност?

– Израда и спровођење Националног акционог плана представља значајан допринос реформи система одбране, као и система националне безбедности у целини. Желим да истакнем да су, захваљујући синергији делатности државних институција, невладиног сектора и међународних организација, у претходном периоду постигнути значајни резултати у спровођењу НАП у читавом сектору безбедности у Србији. На тај начин Србија се сврстала у круг земаља које примењују стандарде и препоруке УН, ЕУ, НАТО и ОЕБС-а у овој области.

Међу посебно значајне резултате издвајам стручну и административно-техничку подршку раду Политичког савета Владе за спровођење НАП, успостављање институционалних механизма за спровођење НАП, усаглашавање и прилагођавање наставних планова и програми војно-образовних установа у функцији примене међународног хуманитарног права са аспекта заштите жена и девојака од насиља у конфликтним и пост-конфликтним ситуацијама, тенденцију раста интересовања и повећање заступљености жена међу кадетима на Војној академији и Медицинском факултету ВМА, као и у заступљености жена на

добровољном служењу војног рока, и интензивирање активности усмерених ка промоцији војне професије међу девојкама и женама.

Који су аспекти учешћа Министарства одбране у изградњи интегритета?

– Управа за стратегијско планирање је координирала израду одговора на Упитник за самопроцену стања интегритета Министарству одбране. Након заједничког усаглашавања са експертским тимом, коначна верзија документа *Самопроцена о изградњи интегритета за смањење ризика од корупције у Републици Србији* из надлежности Министарства одбране објављена је на веб сајту Министарства одбране почетком прошле године. Наведени документ је вишеструко значајан зато што је приказао политички и законодавни контекст у ком се налази систем одбране Србије, у вези са питањем борбе против корупције, али је дао препоруке за решење најважнијих проблема.

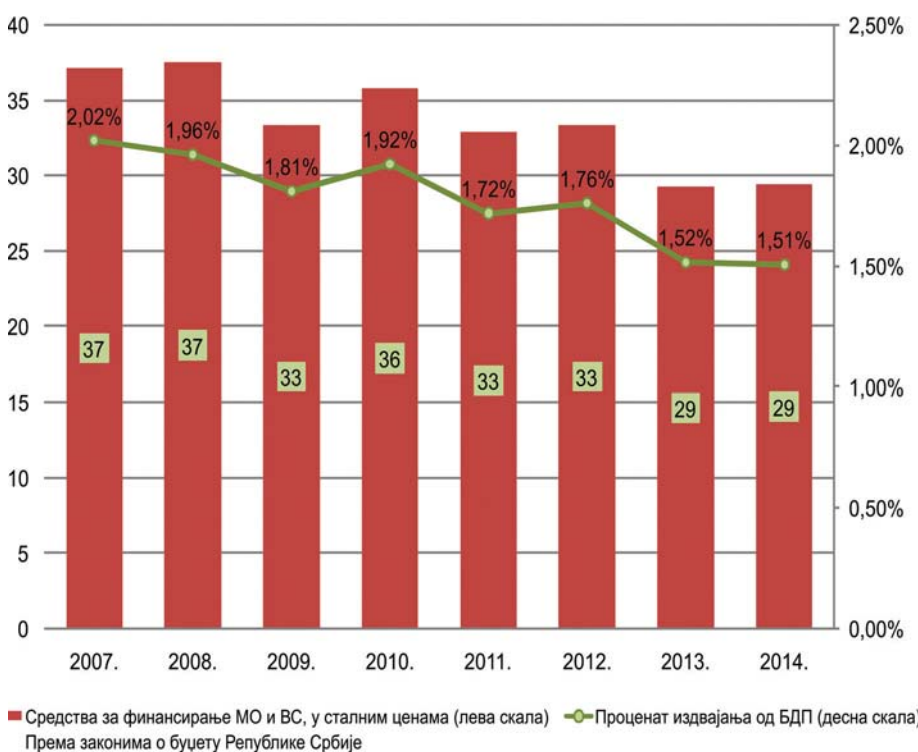
Сматрамо да је изградња интегритета значајно допринела развоју сарадње у овој области са другим

државама, као што су Норвешка, Велика Британија, организација Међународна транспарентност Велика Британија, Канцеларија UNDP/SEESAC у Београду, али и организацијама цивилног друштва.

Стратегијско планирање има примаран значај у процесу управљања системом одбране. Која су достигнућа у тој области?

– Планирање одбране обезбеђује изградњу потребних способности, функционисање и развој система одбране, рационално ангажовање расположивих ресурса и транспарентност располагања финансијским средствима.

Од стратегијско-доктринарних докумената Народна скупштина је 2009. године усвојила *Стратегију националне безбедности Републике Србије* и *Стратегију одбране Републике Србије*, а Одлуком председника Републике Србије 2010. године је усвојена *Доктрина Војске Србије*. Од докумената планирања развоја Народна скупштина је 2011. године усвојила Дугорочни план развоја система

Финансирање МО и ВС у периоду од 2007. до 2014. године

одбране Републике Србије. У фази израде је нови *Стратегијски преглед одбране Републике Србије*, за период до 2020. године који треба да буде усвојен до краја 2014. године. Од докумената планирања употребе снага Влада је крајем 2013. године, након скоро две деценије, усвојила План одбране Републике Србије. Тај документ је битан и по томе што је резултат рада великог броја субјеката у систему одбране. Упутство о методологији за израду планова одбране израдила је Управа за стратегијско планирање, које је на предлог Министарства усвојила Влада.

У овој кризи добро дођу искуства стечена у примени система планирања, програмирања, буџетирања и извршења у Министарству одбране и Војсци Србије. До каквих резултата дошли имајући у виду анализе трошкова система одбране?

– Ради ефективног и ефикасног управљања ресурсима одбране 2008. године уведен је систем планирања, програмирања, буџетирања и извршења (ППБИ). Данас смо способни да прецизно искажемо колико финансијских средстава је потребно Министарству и Војсци да би са постојећом или пројектованом организацијом несметано функционисали у извршавању послова, мисија и задатака и имала барем минимум развоја. На тај начин управним структурама система одбране и доносиоцима стратегијских одлука пружамо релевантне податке за управљање.

Данас имамо структуру и бројно стање које је у основи у складу са потребама одбране Србије, прописаним мисијама и задацима, као и савременим начином организовања одбране. Процене изазова, ризика и претњи безбедности указују да се бројно стање не сме даље смањивати, као и да би смањивање издвајања за одбрану и поред предузимања мера оптимизације, рационализације и штедње у наредном периоду водило ка драстичном умањењу одбрамбених способности и угрожавању безбедности

ЗНАЧАЈ УСАВРШАВАЊА

Припадници Управе за стратегијско планирање посебну пажњу посвећују образовању и усавршавању, па тако овог тренутка у Управи је шест доктора наука, четири магистара, пет мастера и три лица са звањем специјалисте. Овome треба додати и лица са посебним стручним испитима. Више њих је са наставним и научним звањима, који су личним ангажовањем дали допринос акредитацији наших високошколских и научноистраживачких установа и која, поред учешћа у креирању система одбране, учествују и у реализацији наставног процеса на Универзитету одбране и научноистраживачких пројеката.

Србије и њених грађана. Ми очекујемо у домену струке, да ће нам држава у наредном периоду помоћи да решавамо проблеме који су последица вишедеценијске небриге.

Како оцењујете стање у области научноистраживачке делатности?

– У току ове године у нашим научноистраживачким организацијама и високошколским јединицама Универзитета одбране реализује се преко сто тридесет научноистраживачких пројеката из свих области истраживања и научних поља, за шта су издвојена финансијска средства у висини од 0,57 процената од средстава намењених за финансирање одбране.

Посебно бих истакао да је ова делатност, од посебног значаја за одбрану, до пре неколико година била законски и фактички изолована од научноистраживачке делатности у друштву, јер се на функционисање војних научноистраживачких установа искључиво примењивао *Закон о војним школама и војним научноистраживачким установама* у складу са којим су ове установе основане. Захваљујући иницијативи ове управе, последњим изменама и допунама *Закона о научноистраживачкој делатности*, утврђена су материјална решења којима су уважене одређене специфичности система одбране, чиме су се стекли услови за формално-правно интегрисање војних научних установа у систем научноистраживачке делатности Србије.

Конкретан резултат тога јесте да је извршена хармонизација са научноистраживачком делатношћу у држави,

што је допринело да су до сада као научноистраживачке организације из нашег система акредитоване: Војно-технички институт, Војна академија, Технички опитни центар, Медицински факултет ВМА и од пре неки дан и Војногеографски институт. Очекује се да ових дана и Институт за стратегијска истраживања поднесе захтев за акредитацију, који је извршио све припреме и достигао прописане услове.

Шта нам можеће рећи о задацима које реализујете из области инвентивне делатности?

– У Управи за стратегијско планирање спроводи се поступак правне заштите поверљивих проналазака и техничких унапређења значајних за одбрану. Област инвентивне делатности у систему одбране, када је у питању патентна заштита поверљивих иновација је у потпуности усаглашена са националним законодавством.

У реализацији поступка патентне заштите поверљивих проналазака, успостављена је успешна сарадња Управе за стратегијско планирање са Заводом за интелектуалну својину, како по питању прибављања и размене стручних мишљења везано за услове патентабилности иновација тако и по питању стручне едукације наших припадника који непосредно учествују у поступку испитивања пријављених иновација.

Један од задатака из области инвентивне делатности јесте организација и учешће на скуповима иноватора и изложбама иновација ради промовисања и стимулисања иноваторског рада. ■

Раденко МУТАВИЋ

Пуковник др Борислав Гроздић,

Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

Кад засија унутрашње

Полагање живота зарад некога није највећа жртва, већ ризик да и „душу изгубимо у вечном животу“. Зато је жртва војника хришћанина, јер убија друге, највећа – спреман је да изгуби и живот и душу. Он, међутим, не сме да чини злочин, али је дужан да се бори. Зато се, за разлику од осталих, „спасава прљавим рукама“, али изразитом духовношћу и моралношћу.

Ако у сваком од нас не сија вредност, забележио је Достојевски, онда умире човек. Трагајући за тим „унутрашњим сунцем“, у прилично обездуховљеном времену у коме живимо, ванредни професор пуковник др Борислав Гроздић, наставник војне етике на Војној академији, откривао је да ништа нема вредност само по себи, већ да вредност добија у одређеном систему вредности. У хришћанској мисли и православној етици пронашао је и „мере“ и узор. Своја духовна трагања уобличио је у књигу коју је недавно објавио и промовисао Медија центар „Одбрана“.

„Свети ратници – житија светих војсковођа и војника“ резултат су његове упитаности како војнички позив „стоји“ пред Христом. Јер, хришћани све мере Христом, и своју савест Христом увек преиспитују. Дело је настало и из потребе да одговори на питање какав морал војника проистиче из хришћанског учења, како на ратовање „гледа“ православна вера.

Примере је проналазио у житијима светих. Најпре је 2003. године настала монографија „Војевање за веру и отаџбину“, илустрована иконама, с кратким житијима светих војника. Нова књига је својеврсна храна за душу јер садржи далеко опширнија житија војника, војсковођа и владара. Светост не познаје секуларна етика, она је хришћанска категорија, те књига, уводећи нас у скоро заборављен свет светости, има несумњиву вредност. „Хришћани су со свету“, каже Свето писмо, „довољно је да се он осоли“. Тако и „Свети ратници“. Пуковник Гроздић верује да ће књига пронаћи себи својствен пут и живот...

На први поглед чини се да наслов књиге „Свети ратници“ садржи унутрашњу противречност – ако рат доноси велика зла, како ратник може бити светица?

– Христове истине су парадоксалне, светитељи и светост по себи такође. Међу светитељима највећи парадокс јесу свети ратници. То је „најтврђи орах“ јер се неоправдано страхује да су издаја Христа. Има небројено много светих људи, а и светих војника. Ограничен је, међутим, број оних које је црква препознала и канонизовала.

Постоји противречност између појмова рата и светих ратника, као зла насупрот добру. Принцип талиона, који постоји у Старом завету, да се једнаком мером узврати, „око за око, зуб за зуб“, води увећавању зла. Христос јесте љубав, мир, ненасиље. Господ каже – „Ако те неко удари по једном образи ти му окрени и други“. Новозаветна јеванђејска етика учи да на зло треба узврати добрим. Нови завет суштински доноси радикал-

шта треба да чини онај хришћанин који је лично угрожен? А шта када је угрожен његов ближњи? Ако сам угрожен, могу да одлучим хоћу ли се бранити или не, хоћу ли остати „чистих руку“ и страдати. Христова заповест да се „љуби и непријатељ“ значи да смо дужни да „љубимо личне непријатеље“, али не и непријатеље Божје творевине на земљи. Зато смо дужни да и физичком силом бранимо ближњег, свесни да на тај начин суштински не превладавамо зло, али га штитимо од зла.

Нисмо дужни да „љубимо“ непријатеље државе. Хришћани нису анархисти, они имају позитиван однос према држави јер обезбеђује мир, што је једна од највећих хришћанских вредности и претпоставка за спасење. Не треба да „љубимо“ ни оне који уништавају природу, народ, цркву, породицу... Упорито за то проналазимо у Светом писму у коме пише да „нема веће љубави од оне коју душу своју за пријатеља положи“. То је највећа хришћанска љубав.

Пологање живота зарад некога није највећа жртва, већ ризик да и „душу изгубимо у вечном животу“. Зато је жртва војника, јер убија друге, највећа – спреман је да изгуби и живот и душу. Господ још каже: „Ко се мача лађа, од мача ће и погинути“. Војник, међутим, не сме да чини злочин, али је дужан да се бори. Зато се, за разлику од осталих, „спасава прљавим рукама“, али изразитом духовношћу и моралношћу. Јер, у борби постоји опасност да се поистовети са злом. Од греха се мора чувати више од монаха, јер нема времена да га окаје – већ сутра може изгубити живот и непокајан „стати пред Бога“.

Светитељи светле и осветљавају пут свима нама. Зар у данашње време није претпоставка да њихово постојање није узор, јер нас подсећају колико смо мали?

– Исконски духовни идеали су непролазни, и свакако да нам светитељи могу и данас бити мера и циљ. Подсећају нас на моралне вредности којима су се у животу руководили наши преци. Опасно је рећи – светост је за неко прошло време, данас је не можемо достићи. Наш циљ јесте светост. Од светаца не правимо идоле, они су наш узор. У Светом писму се каже: „Будите савршени као отац ваш небески“. То јесте захтев за хришћане. Такође и за војнике.

И у наше време има војника који су на гласу светости или су већ канонизовани. Нејасно је зашто код Срба, који ратују скоро читав 19. и 20. век, нема светих војника после Петра Цетињског. Сматрам да је то последица непрепознавања њихове светости, односно хришћана који су и с оружјем у руци достигли такав циљ. Нема недоумице, светих људи међу нама има и данас, биће их до краја света, разликују се само њихови подвизи.

Скоро да је онда несхватљиво да смо међу последњим европским државама поново успоставили верску службу у Војсци. Њен циљ је да допринесе духовном и моралном васпитању припадника. Замењује ли вера морал?

СУНЦЕ

ну новину – зло се побеђује добрим. Зло се само добрим растаче, с правом тврди Семјон Франк. И када знамо да морамо „окренути и други образ“, да не постоји виши, узвишенији и строжи захтев од оног да „љубимо и непријатеља свог“, јер ближње љуби и незнабожац, поставља се питање има ли у Христовом учењу места за силу.

Треба правити разлику између превладавања зла и заштите света од зла. Хришћанска савест налаже да је хришћанин одговоран и за зло које је сам починио и за оно коме се није супротставио. Различити су и појмови насиље и присиљавање. Насиље је увек зло, има зао мотив и зао циљ. Да ли је, стога, хришћанину допуштено да се злу супротстави и физичком силом? С једне стране имамо забрану, а с друге потребу. Постоје схватања према којима хришћани никада не треба да се силом супротстављају злу.

– Између вере и морала не стоји знак једнакости. Вера је шири појам и од религије. Човек може да верује у бољу будућност, партију, пријатеље... Да ни религија није само веровање у Бога детаљно образлаже Ђуро Шушњић. Из великих светских религија, на пример, не проистиче нужно исти морал, једнаке вредности и норме. Мир, добро, милосрђе, само су на први поглед заједничка општа места. Вера не може да замењује морал, нити војни свештеници некадашње помоћнике за морал. Од војске се очекује ефикасност, да успешно извршава задатке, обавља мисије за које је намењена. Али не по сваку цену и не свим средствима, него оним што је правно, а истовремено и морално допуштено.

Када су Светог Јована Крститеља питали војници „шта ћемо ми радити“ он је одговорио да никога не зостављају и не опадају, те да буду задовољни својом платом. Била су то за њих ограничења, јер хришћанство не пориче војску као такву. Када је реч о вери у нашој војсци, ми имамо традицију, војни свештеници се баве духовним питањима, али и моралним. На одређеним моралним вредностима васпитавају се наши припадници, по нормама живе. Војник треба да остварује све сво-

Претпоставка и вере и морала јесте слобода. Намењање уверења противно је Христовом учењу у чијој је бици слобода. Уколико то занемаримо, онда је реч о најгорем насиљу – духовном. Онај ко намеће хришћански морал делује против Христа. То јесте Његова негација. Када идеја постане идеологија, а покрећу поредак говоримо о смрти.

је потребе подједнако и као човек и као војник. Не може духовне потребе задовољавати на рачун војничких мисија и извршења задатака, већ оне морају бити њима у функцији. Војни свештеник није замена ни за војног психолога. Морал у Војсци Србије треба да почива и на хришћанским вредностима. Тако „наоружана“ војска била би непобедива сила.

Јесу ли војни свештеници васпитачи за свештост или умиривачи савести?

– Војни свештеник ни у ком случају не сме бити „умиривач савести“. У појединим државама, с другачијим религијама, свештеници се у војсци тако и називају. То је потпуно у супротности ономе што је циљ верске службе у Војсци Србије. Намеће се још једно питање: „Шта треба да ради свештеник уколико његова паства, припадници јединице, учествују у неоправданој акцији и чине злочин?“ Он тек тада не сме да буде „умиривач савести“, већ мора да брани хришћанске вредности. Граница у таквим случајевима није институционално постављена.

Чињеница је да се у ратним ситуацијама чине злочини. Да ли је увођење вере у војску брана за таква дела?

– Јесте брана, нема недоумице. Хришћански морал забрањује и противи се злочину. Припадници војске могу се едуковати у међународном хуманитарном праву, што је

претпоставка да ће се у складу с тим начелима и понашати у конкретним ситуацијама. То, међутим, није и гаранција. Познато је да веома цивилизовани војници могу учинити најмонструозније злочине. Али, од онога ко је васпитаван у хришћанском духу не очекује се да чини злочине. Нама су познати такви примери у Првом светском рату, као и у последњим оружаним сукобима. Напуштањем хришћанског морала, пражњењем наших душа таквим садржајем, могу настати различити злочини.

Војник хришћанин се никада не може оправдати за почињен злочин. Тиме што су га црква и држава позвале у борбу против зла нису га ослободиле личне одговорности за поступање у рату. Увек је одговоран како се понаша и пред личном савешћу и пред Богом. Не може злочин правдати наређењем, незнањем, жаром борбе... Ако би чинио злочин, мора одбити наређење, и поднети жртву која из тога произилази. Најбоље је да се сила никада не употребљава. Самим својим постојањем војска је гарант безбедности и одбране. Уколико се употреби значи да је то њен последњи аргумент. Тада она, заправо, демонстрира немоћ.

Опасна је заблуда или (зло)намерно подметање о православљу као апсолутно пацификованом учењу. Шта је етичко оправдање, онтолошко и есхатолошко утемељење војног позива хришћана? Каква је православна етика рата и ратовања?

– Уколико разматрамо хришћанску традицију, можемо током историје цркве издвојити три схватања: пацифистичко, свети рат и теорију праведног рата. Пацифистичко настаје у крилу хришћанства буквалним тумачењем Новог завета у коме се каже да се хришћани апсолутно не противе силом злу. Најизразитији пример за то у православном свету јесте Толстој, чије становиште „руше“ и појашњавају потоњи мислиоци и философи – Франк, Берђајев, Соловјев, Иљин...

По инерцији се православљу импутира подела ратова на праведне и неправедне. То прихвата и руска црква, мада и многи наши теолози и епископи. Патријарх Павле је говорио да „како постоје праведни и неправедни ратови на небу тако постоје и на земљи“. Истраживања православне традиције не потврђују такву поделу, већ рат увек схватају као зло у коме се мора учествовати.

Уколико се олако прихвати тумачење о праведним ратовима може се закључити да је у рату онда све дозвољено, што је велика опасност. Истовремено, и да се праведан рат може водити на неправедан начин, и обрнуто. Прихватљиво је следеће – рат је сам по себи зло, хришћани су против рата, али морају да учествују у њему, свесни последица које из тога произилазе. Хришћанин који убије у рату има забрану светог причешћа најмање три године. О епитимији пише и Свети Сава. Онај ко је у рату убио мора бити свестан да је починио грех, да се каје, исповеда... Наравно, то зависи од тога како је убио, не из пљачке, освете или слично, него у борби.

Зашто се у наше време све лакше и чешће замагљује разлика између добра и зла? Да ли је борба за људске душе једино за шта се истински вреди борити?

– Заправо је реч о аномији у којој живимо, одсуству правних, моралних, обичајних и сваких других норми. Или оне не постоје или их не поштујемо. Каже се да је највећа победа нечастивог, као оличења зла у духовном смислу, сатане као цара зла, признање или уверење људи да он не постоји, да зла нема. Из тога произилази сваки, па и морални релативизам – све је дозвољено. Чињеница је да се глобално зло повећава, да је достигло огромне размере и испољава се на најразличитије начине. Будући да „свет сав у злу лежи“ човек као да губи веру, не само да га може превладати, већ да му се уопште може супротставити. Тешко је рационално разграничити добро и зло јер су у сваком људском поступку помешани. Таква се граница суштински открива у дубини наших срца. Од православних се посебно захтева тај истанчан осећај за разликовање добра и зла, као и активно, пожртвовано супротстављање злу зарад добра.

Канџ је шврдио да је највише зла човек нанео другом човеку када је желео да га, мимо његове воље, усрећи. Можемо ли сџога говориџи о духовној и моралној обнови наше војске?

– Шта значе духовна и морална обнова? Шта обнављамо? На који се период обнова односи? Које моралне вредности и норме, коју духовност обнављамо? Хоћемо ли обнављати оно што је, на пример, било у комунистичкој Југославији, у ЈНА, или оно што је карактерисало Краљевину Југославију?

У духовној и моралној обнови потребно је премостити огроман јаз између средњовековне и нововековне Србије, између државе коју утемељују светитељи – Свети владар Стефан Немања (Симеон Мироточиви) и Свети Сава као архиепископ, па и Стефан Првовенчани (Свети Симон) – и нововековне српске државе коју стварају неписмени владари.

Посредством житија светих ратника настојимо да оживимо идеје, веровања и вредности наших предака, пре свих лозе Немањића, које зато што су потиснуте нису изгубиле вредност и лепоту.

Претпоставка и вере и морала јесте слобода. Наметање уверења противно је Христовом учењу у чијој је бити слобода. Уколико то занемаримо, онда је реч о најгорем насиљу – духовном. Онај ко намеће хришћански морал делује против Христа. То јесте Његова негација. Када идеја постане идеологија, а покрет поредак говоримо о смрти.

Смртџ у раџу, сведочили су многи, не боли оног кога је заџекла. Долази изненада, без најаве. Када се човек нађе у џаквој оџасносџи, осеџи близину краја, џприродно осеџа сџрах. Да ли џтада другачије ишчиџава џудску џролазносџ?

– Један митрополит рекао је да војници и лекари најбрже поверују у Бога јер се суочавају с оностраним. Учешће у рату за војника јесте улазак у ново, другачије стање, које се драстично разликује од мирнодопског. Јасперс то философски назива граничном ситуацијом. Војник у таквим околностима брже постаје свестан пролазности људске егзистенције. Он најбоље разуме природу рата, схвата да се у њему гине изузетно лако и тешко. Не успева увек рационално да објасни све што

му се дешава. Једноставније открива да уз њега у рату учествује и постоји још нешто сем човека и његове намере.

И у нашој војсци се догађало да су се многи војници у рату „обратили“. Поједини су се после и замонашили. Човек у рату, у ствари, схвати да колика год су му знања, то је недостатно за живот и усмерава главу ка небу речима: „Боже спаси“. И то му се догађа... Владика Николај говорио је: „Што је већи страх од греха, мањи је страх од смрти. И што је већи страх од смрти, мањи је страх од греха“. Онај ко се много плаши смрти не плаши се греха. Стога, може и лакше починити злочин. Човек који верује само у овај живот, а не у вечни, живи у сталном страху од овоземаљског краја.

Само у џојединим џренуцима живоџа човек џосџаје свесџан да свака сџвар и џојава имају нагсџварно значење, и да много џога, ничеовски речено, осџаје скривено џред нашим џогледом. У чуда верујемо џек кад се гогоде...

– Први „духовни гром“, који ме је протресао, био је у време мог ватреног крштења, прве борбе у рату. Водио сам јединицу, чији је вод упао у заседу. У тренутку је изгледало да сам изгубио тридесет војника. Био сам међу бољим пешадинцима на Академији, радио сам све школски, јединицу сам у борби водио по „пе есу“. Али, војници су се у подножју једног брда нашли засути бомбама и рафалима. Било је ужасно. Чуо сам јаке бораца, непријатеље који довикују како ће их поклати... Кроз главу ми је пролазила мисао: Како ћу се пробудити сутра, шта ће бити када отворим очи и постанем свестан да су страдали мојом кривицом? Знао сам да више никада ништа неће бити исто. Касније, када сам о томе размишљао, схватио сам да је то била моја најискренија молитва Богу. А при томе нисам поштено знао ни да се прекрстим. И Бог је услишио... Један по један војник се извлачио пузећи, само неколико је лакше повређено. Био је то, очигледно, знак упућен мени. Потврдио ми се када сам први пут отишао на Свету гору, у Хиландар. У тишини и тами саборног храма погледом сам тражио „Тројеручицу“. Када сам угледао икону, кренуле су ми сузе, а пред очима се указала слика војника у заседи... Уследило је убрзо и моје „духовно рођење“, на празник Светог Симеона, на који је, Божјом вољом, промовисана и књига „Свети ратници“. Била је то још једна потврда нечега што нас људе надилази. Тајна и чудо које је немогуће до краја рационално протумачити. ■

Владимир ПОЧУЧ